

Nye prinsipper for finansielle instrumenter:

Godkjenning og overgang

Artikkelen er forfattet av:

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Senior Manager EY

IASB publiserte en ny regnskapsstandard for **finansielle instrumenter**, IFRS 9 Finansielle instrumenter, i juli 2014. IFRS 9 medfører en rekke valg og vurderinger som selskapene må gjøre og **inneholder spesifikke** overgangsregler på de enkelte områdene.

Godkjenning av standarden for bruk innen EU/EØS-området har dratt ut blant annet på grunn av tilpasninger til ny standard for forsikringskontrakter.

EU's godkjenning av standarden og overgangsregler for forsikringsselskaper

IFRS 9 skal erstatte dagens IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling*. IFRS 9s prinsipper for sikringsbokføring, nedskrivning av finansielle eiendeler og klassifisering og måling av finansielle instrumenter er omtalt tidligere i denne spalten.¹

Den nye standarden har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 1. januar 2018, med tidligere anvendelse tillatt. Standarden må imidlertid godkjennes av EU før den kan brukes innenfor EU/EØS-området. Godkjenning var i henhold til European Financial Reporting Advisory Groups

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av Cand.oecon. og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

(EFRAG) sine nettsider lenge forventet i andre halvår 2015, men ble nylig utsatt til første halvår 2016. Endringene i tidsskjemaet for godkjenning av standarden må ses i lys av forhold relatert til forsikringskontrakter.

IASB arbeider med å forbedre og fornye standarden for forsikringskontrakter, IFRS 4 *Forsikringskontrakter*. Dette prosjektet er omtalt som IFRS 4 fase II. En ny standard for forsikringskontrakter vil trolig ikke ha pliktig ikrafttredelsestidspunkt før tidligst i 2020.

Det er en interaksjon mellom prinsippene for måling av finansielle eiendeler i IFRS 9 og målingen av forsikringsforpliktelse i IFRS 4 fase II, slik som bestemmelsene i denne standarden forventes utformet. Ulike ikrafttredelsestidspunkt for de to standardene vil derved kunne ha regnskapsmessige konsekvenser. For å håndtere dette har IASB tentativt besluttet å publisere et høringsutkast til endringer i IFRS 4 knyttet til overgangen til IFRS 9 for forsikringsselskaper, hvor det vil bli foreslått to alternative løsninger. Det første alternativet er å gi foretak med en forretningsmodell som hovedsakelig er å utstede forsikringskontrakter muligheten til å utsette ikrafttredelsestidspunktet for IFRS 9 til 2021. Det andre alternativet er å eliminere

visse regnskapsmessige «mismatcher» som kan oppstå som følge av å implementere IFRS 9 før den nye standarden for forsikringskontrakter. Dette andre alternativet kan benyttes av alle foretak, men gjelder bare for finansielle eiendeler som er:

- øremerket til å være relatert til kontrakter innenfor virkeområdet til IFRS 4, og
- klassifisert til virkelig verdi over resultatet under IFRS 9 mens klassifiseringen ville vært en annen under IAS 39.

EFRAG har anbefalt godkjenning av IFRS 9 under forutsetning av at tilpasninger for å håndtere overgangen for forsikringsselskaper kommer på plass. Høringsutkastet er i henhold til IASBs hjemmesider forventet i løpet av de nærmeste månedene.

Klassifisering og måling av finansielle instrumenter

IFRS 9 medfører en mer prinsippbasert tilnærming til finansielle eiendeler, hvor en kost-basert måling (amortisert kost) bare kan benyttes for enkle finansielle eiendeler som holdes for å motta kontraktuelle kontantstrømmer. Alle andre instrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi med verdiendringer ført enten som andre inntekter eller kostnader (Other Comprehensive Income – OCI) eller over det ordinære resultatet. Når verdiendringer skal

¹ I hhv. Revisjon og Regnskap nr. 1/2014, nr. 5/2014 og nr. 2/2015.

MÅ GODKJENNES: Den nye standarden har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 1. januar 2018, men må godkjennes av EU før den kan brukes innenfor EU/EØS-området.

føres over OCI, skal imidlertid renter etter effektiv rente-metode og ordinære utbytter føres over det ordinære resultatet.

For finansielle forpliktelser er det, i forhold til dagens standard, i hovedsak bare gjort endringer knyttet til håndtering av verdiendringer fra egen kredittrisiko når forpliktelsen er utpekt som målt til virkelig verdi. Disse verdiendringene skal etter dagens standard føres i resultatet, mens de etter IFRS 9 skal føres over OCI med mindre regnskapsføring over OCI skaper eller forsterker et regnskapsmessig misforhold. Øvrige verdiendringer skal føres over det ordinære resultatet som i dag.

Med ett unntak vil ikke valg gjort under IAS 39 for klassifisering og måling bli overført til IFRS 9. Unntaket er at når virkelig verdi-oppsjonen er anvendt for forpliktelser med utgangspunkt i at forpliktelsene inngår i en portefølje som styres, måles og rapporteres til ledelsen på virkelig verdi-basis, må dette valget videreføres under IFRS 9. Andre instrumenter skal klassifiseres i IFRS 9s kategorier av finansielle instrumenter uavhengig av de valgene som ble gjort etter IAS 39, herunder også bruk av virkelig verdi-oppsjonen i IFRS 9.

Når det gjelder klassifisering og måling, skal IFRS 9 anvendes retrospektivt, dog med visse lettelser. IFRS 9 skal likevel ikke anvendes for finansielle instrumenter som er fraregnet ved inngangen til første regnskapsår med IFRS 9. Dette innebærer at åpningsbalansen i det første regnskapsåret IFRS 9 anvendes, skal utarbeides som om prinsippene i IFRS 9 alltid har vært anvendt for de instrumentene som selskapet har i åpningsbalansen i det første regnskapsåret med IFRS 9. I sammenlignings-

tallene skal derved IAS 39 anvendes for instrumentene som er fraregnet på overgangstidspunktet.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

Nedskrivning av finansielle eiendeler målt til amortisert kost skal etter IAS 39 foretas når det finnes objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet. IFRS 9 medfører en overgang fra IAS 39s «påløpt tap-modell» til en forventet tap-modell, hvor nedskrivning skal foretas basert på selskapets beste estimat på balansedagen basert på tilgjengelig informasjon om fortiden, nåtiden og estimater for fremtiden. Når den generelle modellen for tapsavsetninger kommer til anvendelse, skal tapet beregnes som forventet tap fra mislighold som er forventet å inntreffe de første 12 månedene etter balansedato. Ved en vesentlig økning i kredittrisiko skal imidlertid tapet beregnes som forventet tap over levetiden til instrumentet. For noen instrumenter skal eller kan en forenklet modell benyttes, hvor tap estimeres som forventet tap over levetiden til instrumentet uavhengig av om det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko eller ikke.

Overgangen til en forventet tap-modell er forventet å være krevende for banker og andre finansinstitusjoner hvor en stor del av eiendelene er utlån målt til amortisert kost. IFRS 9s nedskrivningsregler gjelder for alle finansielle instrumenter målt til amortisert kost og til virkelig verdi over OCI, i tillegg til enkelte andre forhold. Overgangen kan derved være krevende for alle selskaper med større beholdninger av finansielle instrumenter som er omfattet av disse reglene.

Også når det gjelder nedskrivning, angir IFRS 9 retrospektiv anvendelse. På dette området er imidlertid ikke omarbeiding av sammenligningstall påkrevd, og omarbeiding er bare tillatt dersom dette kan gjøres uten etterpåkløkskap. En måte sammenligningstall kan utarbeides på uten bruk av etterpåkløkskap, er å utarbeide IFRS 9-tall parallelt med IAS 39-tall i sammenligningsåret. Dette krever imidlertid at selskapet er ferdig med IFRS 9-prosjektet og modeller for tapsavsetninger for en går inn i sammenligningsåret. IFRS 9 skal også som nevnt bare anvendes for instrumenter som selskapet har på overgangstidspunktet. I sammenligningstallene skal derfor IAS 39s prinsipper for tapsavsetninger benyttes for de instrumentene som selskapet hadde i sammenligningsåret, men som selskapet ikke har på overgangstidspunktet.

Sikringsbokføring

Prinsippene for sikringsbokføring i IAS 39 kritiseres for å være svært detaljerte og regelbaserte. Dette medfører at det kan bli komplisert og administrativt kostbart å kvalifisere seg for bruk av sikringsbokføring. Mange selskaper velger derfor ikke å benytte seg av sikringsbokføring, enten på grunn av at sikringsforholdet ikke kvalifiserer for bruk av sikringsbokføring, at det blir for kostbart administrativt eller for å redusere regnskapsmessig (regulatorisk) risiko.

Da IASB utarbeidet nye prinsipper for sikringsbokføring, ønsket de at selskapenes risikostyringsaktiviteter i større grad skulle bli reflektert i regnskapene. De har derfor gjort en rekke endringer og tilpasninger for å gjøre det enklere for selskapene å kvalifisere seg for bruk av sikringsbokføring og å forbli kvalifisert. Herunder har de fjernet kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent. Etablering av sikringsbokføring er frivillig. Selskaper må derfor vurdere om de ønsker og har mulighet til å etablere sikring under IFRS 9.

Ved overgang til IFRS 9 kan selskapene velge som regnskapsprinsipp om reglene for sikringsbokføring i IAS 39 eller IFRS 9 skal benyttes. Valgmuligheten må nok ses i lys av at enkelte selskaper, spesielt banker, benytter IAS 39s regler for makrosikring og ønsker å fortsette med det. IASB har et separat prosjekt som innebærer å etablere nye prinsipper for makrosikring. Dette ligger et stykke ut i tid og det må påregnes at dette er på plass først en god stund etter at IFRS 9 skal anvendes.

IFRS 9 skal anvendes prospektivt, altså fra starten av det året IFRS 9 anvendes første gangen. Dette er konsistent med de generelle prinsippene om at sikring ikke kan dokumenteres retrospektivt. På noen spesifikke områder kan det imidlertid være aktuelt å gjøre endringer også retrospektivt. Dette gjelder blant annet regnskapsføring av opsjonspremier, terminpremier i valutakontrakter og «basis-spreads» i valutakontrakter, hvor IFRS 9 har særskilte regler som er i IAS 39.

Avsluttende kommentarer

IFRS 9 medfører flere valgmuligheter for regnskapsføring av finansielle instrumenter. Standarden har også spesifikke overgangsbestemmelser på flere områder. For å sikre at riktige valg gjøres og at overgangen gjennomføres på en god måte, er det viktig å starte forberedelsene til ny standard tidlig.